

Welk economisch nieuws van 2010

Bas Jacobs

Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Geen depressie

Het beste nieuws van 2010 was dat de klap van 2008 niet heeft geresulteerd in een economische depressie (Eichengreen en O'Rourke, 2010). In 2008 en de eerste helft van 2009 waren de cijfers voor economische groei, wereldhandel en beurzen nog dramatischer dan die uit de grote depressie van de jaren dertig. Dat angstbeeld is gelukkig niet bewaard gebleven dankzij het redden van de banken, de ruime monetaire en budgettaire politiek en het vooralsnog uitblijven van handelsoorlogen.

Eichengreen, B. en K.H. O'Rourke (2010) *What do the new data tell us?* Artikel op www.voxeu.org, 8 maart.

Arnoud Boot

Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

De wederopstanding van de macro-economie

Het aardige van de euro-crisis en de andere onevenwichtigheden in de wereld-economie (de tekorten, respectievelijk overschotten van Amerika en China bijvoorbeeld) is dat macro-economie er weer echt toe doet. Macro-economische verbanden – hoe hangen schulden in het ene land samen met overschotten elders, en hoe vertalen binnenlandse tekorten zich in een tekort op de lopende rekening? – staan plotseling weer centraal. De afgelopen decennia waren we vastgelopen in een soort no-nonsense-economie die voornamelijk micro-economisch van aard was, en door mij ook wel eens prikkeconomie is genoemd. Hier is niets mis mee, maar door de dominante micro-economische focus raakten macro-verbanden uit het zicht.

Een kanttekening hierbij: wordt de economiebeoefening niet te veel meegesleept door de waan van de dag? Ik denk van wel. Marktwerking, en dus micro-economie, was toch de maatschappelijke invalshoek in de laatste twintig jaar? Een historisch perspectief op het vak is meer dan ooit van belang. Juist dat historische inzicht helpt ons in het onderkennen van de wisselwerking tussen maatschappij en economische wetenschap. Het van stal halen van Keynes midden in deze crisis was dan ook geen toeval.

Philip Hans Franses

Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Afrika

Het WK voetbal in Zuid-Afrika was een onverwacht succes. Niet zozeer de toch wel knappe prestatie van het Nederlands Elftal, maar vooral het vlekkeloze verloop van het WK is me opgevallen. Vooraf werden er veel zorgen geuit, of Zuid-Afrika dit allemaal wel aan zou kunnen, en achteraf moeten we zeggen: ja, dat kan Zuid-Afrika aan! Nu is dat land niet exemplarisch voor het hele continent, maar het geeft wel hoop. Het is natuurlijk nog steeds ongelofelijk hoe beroerd het er in sommige Afrikaanse landen aan toe gaat, maar dit geeft toch wel een sprankje hoop dat het Afrikaanse continent op termijn een speler van wereldformaat zou kunnen worden. Als Zuid-Afrika nu de leiding neemt en een voorbeeldfunctie krijgt voor de andere landen, dan kan het nog heel wat worden. Immers, veel landen in Afrika maken fasen door die ooit ook deels in Zuid-Afrika hebben plaatsgevonden. Natuurlijk zijn er nog eindeloos veel problemen om op te lossen, maar ik heb goede hoop.

Arnold Heertje

Emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

Kenniseconomie

De belangrijkste boodschap op het terrein van de economische politiek komt van mevrouw Marja van Bijsterveldt, de minister van Onderwijs. Zij kondigde aan terug te willen naar de kern van het onderwijs, vakinhoudelijke kennis overdragen en bevorderen. Weg met de profielen bij het voortgezet onderwijs, die slechts de fragmentatie in de samenleving vormgeven. Eindtoetsen bij het basisonderwijs. Vakken als Nederlands, Engels en wiskunde verplicht stellen voor alle havo-leerlingen. Met een pennenstreek wordt een breuk aangekondigd met veertig jaar desastreus onderwijsbeleid. Verwacht mag worden dat het functioneren van instellingen als de SLO, de pedagogische academies en de eindeloze rij van hoogleraren in de onderwijskunde tegen het licht worden gehouden. Bij het nieuwe beleid hoort het in ere herstellen van een academische lerarenopleiding die vakinhoud vooropstelt. Daarna kunnen salarissen van vakbekwame docenten worden verhoogd. Zodoende wordt de fout van Ronald Plasterk om niets te doen aan een goede lerarenopleiding, maar wel de honorering verhogen, gecorrigeerd. Het economieonderwijs bij het vwo dat is verschaald door vakinhoud te onderschikken aan didactiek en derhalve niet langer een indruk geeft van het vak economie bij het hoger onderwijs, gaat dankzij minister Van Bijsterveldt een periode van herstel tegemoet. Eindelijk op weg naar een kenniseconomie.

SINDS 1916

vond u het meest hoopgevend?

Jasper de Jong

Wetenschappelijk medewerker bij het CPB

Niet uitgekomen voorspellingen

In maart van dit jaar publiceerde het CPB in het Centraal Economisch Plan 2010 een analyse met de titel "Gevolgen crisis voor arbeidsmarkt vallen vooralsnog mee". Wat we eigenlijk bedoelden: "Wat zaten wij er ver naast met onze raming zeg". Het eerste persbericht van het CBS dat van een afname van de werkloosheid sprak, dat van 21 mei, werd met lichte verbazing en een gezonde dosis scepsis ontvangen. Vast een incident. Zo ook het tweede. Zelfs in juli, vlak voor het moment dat voor de derde keer een daling zou worden meegedeeld, durfde een collega het nog aan om quasi-serieus aan te kondigen van functie te veranderen indien de werkloosheid weer zou dalen. De afname bleek hardnekkig. Halverwege november meldde het CBS dat de werkloosheid voor de zevende maand op rij was gedaald. Slechts nieuws voor de trefzekerheid van onze ramingen, maar natuurlijk goed nieuws voor Nederland. De desastreuze gevolgen van de hooggelopen en langdurig hoge werkloosheid van de jaren tachtig lijken ons, ondanks de grootste economische crisis sinds de jaren dertig, bespaard te blijven. Geen massawerkloosheid, geen verlies en verspilling van kennis en vaardigheden, geen verloren generatie. Gelukkig maar.

Josse Delfgaauw

Universitair Docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Lang zullen we leven!

De levensverwachting is dit jaar weer naar boven toe bijgesteld, en stijgt de laatste jaren relatief snel. Volgens het Actuarieel Genootschap worden jongetjes die dit

jaar geboren zijn gemiddeld 79 jaar oud, en meisjes 82. Mannen die in 2050 65 jaar worden (en nu dus 25 jaar oud zijn) hebben dan nog gemiddeld 22 jaar voor de boeg, en vrouwen bijna 24. Een stijging van ruim twee jaar ten opzichte van de prognoses van vijf jaar geleden. We hebben dus meer tijd! Meer tijd om te leren, meer tijd om te genieten van het leven, om problemen op te lossen, om een bijdrage te leveren aan de maatschappij en om onze dromen te vervullen.

In de media werd vooral het negatieve effect op de dekkingsgraad van de pensioenfondsen belicht. Bij een gegeven pensioenleeftijd betekent een langere verwachte levensduur hogere uitkeringslasten. Langer leven is echter geen probleem, maar een kans. Door een deel van de extra tijd productief aan te wenden, kunnen we meer consumeren én meer sparen. Langer doorwerken én langer genieten van de pensioenvrijheid. Natuurlijk moet nu de pensioenleeftijd omhoog. Dat zou minder discussie op moeten leveren.

Het is immers het gevolg van de vervulling van een van onze diepste wensen. Lang zullen we leven!

Henk van Tuinen

Voormalig plaatsvervangend directeur-generaal van het Centraal Bureau voor de Statistiek

Financiële regulering

Het nieuws dat afgelopen zomer in de Verenigde Staten, ondanks zware druk van de bankenlobby, substantiële regulering van de financiële sector door het *Congress* is aangenomen, vond ik hoopgevend.

Hoopgevender dan de Europese voorstellen op dit gebied. Het had natuurlijk beter gekund door ook kloeke regels aan te nemen die een einde hadden kunnen maken aan *too big to fail* en die eenvoud

en transparantie van aangeboden financiële producten hadden opgelegd. Mijn hoop is dan ook nog lang geen euforie. In Europa constateerde Trichet in april dat de financiële sector zich ten onrechte had losgezongen van de reële economie. Zou regulering ooit al wat op gespannen voet staat met het faciliteren van de reële economie kunnen uitbannen? In de jaren zestig kostte de financiële sector in de VS en in Nederland circa drie procent van het bbp; die kosten zijn in deze eeuw gestegen tot 7,5 procent in de VS en tot 6 à 7 procent in Nederland. Meer dan hoopgevend zou het zijn als er regulering komt die deze financiële lastendruk op de reële economie terugbrengt tot het niveau van de jaren zestig. Toen bloeide de economie uitbundig. Zij werd kennelijk voortreffelijk gefaciliteerd voor minder dan de helft van de prijs.